

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. How many disciples did Rabbi Akiva have?
2. Why was Rabbi Akiva imprisoned?
3. Who was the Roman Governor that put Rabbi Akiva to death?
4. Describe Rabbi Akiva's final moments.
5. Which Rabbi attended to Rabbi Akiva's needs during this period?

This and much more will be addressed in the second lecture of this series: "The Final Days of Rabbi Akiva".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE

Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series III Lecture #2

THE FINAL DAYS OF RABBI AKIVA

I. The Saintly Teacher

A.

מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ר' עקיבא שחלה לא נכנסו חכמים לבקרו ונכנס ר' עקיבא לבקרו ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו חיה א"ל רבי החייתני יצא ר' עקיבא ודרש כל מי שאין מבקר חולים כאילו שופך דמים. נדרים מ.

Did it not once happen that one of Rabbi Akiva's disciples fell sick, and the Sages did not visit him? So Rabbi Akiva himself entered his house to visit him, and because he swept and sprinkled the ground before him, he recovered. "My master," said he, "you have revived me." Rabbi Akiva went forth and lectured: He who does not visit the sick is like a shedder of blood. **Nedarim 40a**

B.

ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם ר"ט יהב לרבי עקיבא שית מאה קונטרין דכסף א"ל אזיל זבין לך הדא אוסיא דנהוון לעיין באורייתא ומתפרנסין מנה נסב יתהון ופליג יתהון לספרייא ולמתנייא ולאלין דלעין באורייתא לבתר יומין קם עמיה א"ל זבנת לך לההיא אוסייא דאמרית לך א"ל אין א"ל אית בך מחמי לה לי א"ל אין נסאתיה וחמאי ליה ספרייא ומתנייא ולאלין דלעין באורייתא א"ל אית בר נש יהב מגן אפוכי דידיה הן היא א"ל גבי דוד מלך ישראל דכתיב ביה פזר נתן לאביונים וצדקתו עומדת לעד. מדרש ויקרא רבה לד:טז

"And they that shall be of thee shall build the old waste places: thou shalt raise up the foundations of many generations." (Isaiah 58:12) Rabbi Tarphon gave to Rabbi Akiva six hundred hundred weights (60,000 shekalim) of silver. He told him, "Go buy a field so that we can continue to study Torah and receive our sustenance from it. He acquired it and divided it amongst the teachers of Scripture and Mishna and those who occupy themselves with the study of Torah. A while later, he (Rabbi Tarphon) got up and spoke with him. "Did you buy us that field that I told you about?" "Yes." "Do you want to show it to me?" "Sure." [Rabbi Akiva] took him and showed him the teachers of Scripture and Mishna and those that devoted themselves to the study of Torah. [Rabbi Tarphon misunderstood and thought that Rabbi Akiva had sold the field at a profit to the scholars that were shown to him.] He (Rabbi Tarphon) said to him (Rabbi Akiva), "Does anyone give something for free! Where are the legal documents that show the results of the transaction?" He replied, "[The documentation] is by King David; as it written: 'He has lavished, he has given to the poor; his righteousness endures for ever.'" (Tehilim 112:9). **Midrash Vayikrah Rabbah 34:16**

C.

אמרו עליו על ר' טרפון עשיר גדול היה ולא היה נותן מתנות רבות לעניים פעם אחת א"ל ר' עקיבא רצונך אקח לך עיר אחת או שתים א"ל הן הלך ר' טרפון הביא לו ארבע אלפים דינרי זהב הלך ר' עקיבא חלקם לעניים לימים מצאו ר' טרפון א"ל היכן עיירות שלקחת לי תפשו בידו והולכו לבית המדרש והביא תינוק ובידו ספר תהלים והיה קורא והולך עד שהגיע לפסוק זה פזר נתן לאביונים. ור' טרפון פתוח תפתח לית ליה אין הוה יהיב ור' עקיבא אמאי אכפייה א"ל לפום גמלא שיחנא. אזל ר' עקיבא יהיב שלישי לעניים ושני שלישים חלק למתנין ולעוסקי באורייתא ולספרייא כד אשכחיה א"ל היכן אומנותי א"ל קניתי לך בה א"ל ומאי עיסקא כלום טבא היא א"ל טבא היא שפיר עד דלית סוף עייליה לבי מדרשא א"ל היכן היא א"ל גבי דוד מלכא דישראל דכתיב פזר נתן לאביונים א"ל למה עבדת הכי א"ל ולא ידעת שנקדימון בן גורין בשעה שהיה יוצא מביתו לבית המקדש פילכי מילת היו מציעין לו תחתיו ובאים עניי ישראל ונוטלים אותו ואפילו הכי משום דלא עביד כדבעיא ליה איענש א"ל הכי קאמינא לך אמאי לא עבדת מרעות נפשאי א"ל כלום עבידנא או יהיבנא אלא מדידך א"ל שאני אומר גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום. מסכת כלה רבתי ב:

They said regarding Rabbi Tarphon that he was very rich but he did not give sufficient gifts to the poor. One time, Rabbi Akiva said to him: "With your permission, may I purchase on your behalf one or two cities?" He replied: "Yes." Rabbi Tarphon brought him four thousand gold dinars. Rabbi Akiva went and distributed it to the poor. A while later, Rabbi Tarphon found Rabbi Akiva. He asked him: "Where are the cities you bought for me?" He grabbed him by the hand and took him to the Bais HaMidrash and brought him a child with a book of Tehilim (Psalms) in his hand. He kept on reading until he came to the verse: "He has lavished, he has given to the poor." (Tehilim 112:9)

[The Talmud asked:] Didn't Rabbi Tarphon fulfil the verse: "You shall surely open up your hand to the poor" (Devorim 15:8)? [The Talmud answered:] Yes. He did give. Then why did Rabbi Akiva force him to give? [The Talmud answered:] According to the camel so is the load. (Rabbi Tarphon was capable of giving more than he was presently giving.)

Meseches Callah Chapter 2

D.

ר"ע בעין ממניתיה פרנס א"ל נמלך גו בייתא הלכון בתריה שמעון קליה דימור על מנת מתקל על מנת מבזייא.

They wanted to appoint Rabbi Akiva "Parnass" (Caretaker of the needs of the community i.e. the poor). He said to them: Let me ask my wife. They followed him and heard his voice saying [to his wife: Do you agree that I take this position even though] it involves being cursed and even though it involves being embarrassed? **Yerushalmi Peah 8:6**

E.

עישור אחר שאני עתיד למוד נתון לו לרבי עקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו ... רבי עקיבא יד עניים הוה. קדושין כז.

[Rabban Gamliel apportioned his tithes and said:] The other tenth that I am going to measure is given to Akiva ben Yosef so that he should acquire it on behalf of the poor and [in conjunction with this] its place is rented to him ... Rabbi Akiva is considered the hand (representative) of the poor. **Kiddushin 27a**

F.

מעשה ב"ר אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה ירד רבי עקיבא אחריו ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים הווי מרנני רבנן יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו. תענית כה.

It is further related of Rabbi Eliezer that once he stepped down before the Ark and recited the twenty four benedictions for fast days and his prayer was not answered. Rabbi Akiva stepped down after him and exclaimed: Our Father, our King, we have no King but Thee; our Father, our King, for Thy sake have mercy upon us; and rain fell. The Rabbis present suspected (Rabbi Eliezer) whereupon a Heavenly Voice was heard proclaiming, "The prayer of this man (Rabbi Akiva) was answered not because he is greater than the other man, but because he is ever forbearing and the other is not." **Taanis 25b**

G.

אמר רבי עקיבא כל המגביה עצמו על דברי תורה למה הוא דומה לנבלה מושלכת בדרך כל עובר ושב מניח ידו על חוטמו ומתרחק ממנה והולך שנאמר אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה. א"ל בן עזאי דרשהי מעניינו אם מנבל אדם עצמו על דברי תורה ואוכל תמרים חרוכים ולובש בגדים צואים ויושב ומשמר על פתח של חכמים כל עובר ושב אומר שמא שוטה הוא זה לסוף אתה מוצא כל התורה כולה עמו. אבות דרבי נתן יא:ב

Rabbi Akiva said: Any one who prides himself because of his accomplishments in Torah is similar to a [decaying] carcass that is thrown on the road. Anyone who passes by puts his hand over his nose and keeps his distance and walks on. As it is stated in Scripture, "If though has acted foolishly (נבלת) in lifting thyself up, or if thou hast thought evil, lay thine hand over thy mouth." Proverbs 30:32 Ben Azai said to him: Expound on the verse in a manner that more closely fits the words. If a person debases himself (נבלת) because of his dedication to learning Torah and therefore eats dried dates and wears unclean garments and sits in wait at the doorway of Sages, every passerby will say about him that his sanity is in question. The end will be, though, that you will find him well versed in the entire Torah. **Avos D'Rabbi Nasan 11:2**

H.

ר' עקיבא אומר אני אין בי כח לומר כמו שאמרו רבותי אלא רבותי חסרוה ואני לא חסרתיה אלא כמריח באתרוג המריח נהנה והאתרוג לא חסר וכממלא מאמת המים וכמדליק מנר לנר. מדרש שיר השירים א:ג

Rabbi Akiva said: "I don't have the power to articulate at the same level as my teachers. [The reason is that] my Rabbis received from their teachers a [substantial] portion of their teachings. What I received was akin to someone smelling an esrog. The smeller has pleasure but the esrog is not missing any visible portion. Or it (what I received from my teachers) can be likened to filling a bucket from a spring of water or to lighting a lamp from another lamp [where there is no visible loss from the donor]. **Midrash Shir**

HaShirim 1:3

I.

תנא משמיה דר' עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא מטא לההיא מתא בעא אושפיזא לא יהבי ליה אמר כל דעביד רחמנא לטב אזל ובת בדברא והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא אתא זיקא כבייה לשרגא אתא שונרא אכליה לתרנגולא אתא אריה אכליה לחמרא אמר כל דעביד רחמנא לטב ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה. ברכות ס:

It was taught in the name of Rabbi Akiva: A man should always accustom himself to say, "Whatever the All-Merciful does is for good," (as exemplified in the following incident). Rabbi Akiva was once going along the road and he came to a certain town and looked for lodgings but was everywhere refused. He said "Whatever the All-Merciful does is for good", and he went and spent the night in the open field. He had with him a rooster, a donkey and a lamp. A gust of wind came and blew out the lamp, a weasel came and ate the rooster, and a lion came and ate the donkey. He said: "Whatever the All-Merciful does is for good". The same night some brigands came and carried off the inhabitants of the town. He said to them: Did I not say to you, "Whatever the All-Merciful does is all for good"? **Berachos 60b**

II. The Brilliant Scholar

A.

אמר ר' יוחנן לבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל ואנו כמלא נקב מחט סידקית ראשונים ר"ע אחרונים ר"א בן שמוע. עירובין נג.

Rabbi Yochanan further stated: The hearts of the ancients were like the door of the Ulam [the large entrance way leading to vestibule of the Sanctuary], but that of the last generations was like the door of the Heichal [the entrance way leading directly to the Sanctuary], but ours is like the eye of a fine needle. Rabbi Akiva is classed among the ancients: Rabbi Eleazar ben Shammua among the last generations. **Eruvin 53a**

B.

היה ר' יהודה הנשיא מונה שבחן של חכמים. . . . לר' עקיבא קרא לו אוצר בלום למה רבי עקיבא דומה לפועל שנטל קופתו ויצא לחוץ מצא חטים מניח בה מצא שעורים מניח בה כוסמין מניח בה פולין מניח בה עדשים מניח בה כיון שנכנס לביתו מברר חטים בפני עצמן שעורים בפני עצמן כוסמין בפני עצמן פולין בפני עצמן עדשים בפני עצמן. כך עשה ר' עקיבא ועשה כל התורה טבעות טבעות. אבות דר' נתן יח:א

Rabbi Yehudah would count the praises of the Sages . . . Rabbi Akiva he called a storehouse with compartments. Rabbi Akiva can be best likened to a worker who goes outside with his basket [to gather produce]. He finds some wheat and puts it inside the basket; he finds some barley and puts it inside. He finds some spelt and puts it inside. He finds some beans and puts it inside. He finds some lentils and puts it inside. As soon as the worker comes home, though, he separates the wheat, barley, spelt, beans and lentils all into separate piles. So too did Rabbi Akiva divide the entire Torah into separate distinct groupings. **Avos D'Rabbi Nasan 18:1**

C.

אמר רב יהודה אמר רב כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך? אמר לו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. מנחות כט:

Rav Yehuda said in the name of Rav: When Moshe went up to Heaven he found Hashem tying crowns on the letters of the Torah. Moshe asked: "Who held you back (that you now have to add these crowns and did not write it in originally)"? He replied: "There is a man who is destined to emerge after many generations and Akiva ben Yosef is his name. He will extract from each and every prong of these crowns mounds and mounds of laws (halachos)." **Menachos 29b**

III. The Mystic

A.

ת"ר ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא אמר להם ר"ע כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר יקר בעיני ד' המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו אחר קיצץ בנטיעות רבי עקיבא יצא בשלום. חגיגה יד:

Our Rabbis taught: Four men entered the 'Garden', namely, Ben Azzai and Ben Zoma, Acher, and Rabbi Akiva. Rabbi Akiva said to them: When ye arrive at the stones of pure marble, say not, Water, water! For it is said: He that speaketh falsehood shall not be established before mine eyes. Ben Azzai cast a look and died. Of him Scripture says: Precious in the sight of the Lord is the death of his saints. Ben Zoma looked and became demented. Of him Scripture says: Hast thou found honey? Eat so much as is sufficient for thee, lest thou be filled therewith, and vomit it. Acher mutilated the shoots. R. Akiva departed unhurt. **Chagigah 14b**

B.

ר"ע עלה בשלום וירד בשלום ועליו הכתוב אומר משכני אחריו נרוצה ואף רבי עקיבא בקשו מלאכי השרת לדוחפו אמר להם הקב"ה הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי מאי דרש אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ואתא מרבבות קדש אות הוא ברבבה שלו ורבי אבהו אמר דגול מרבבה דוגמא הוא ברבבה שלו וריש לקיש אמר ד' צבקות שמו אדון הוא בצבא שלו ורבי חייא בר אבא א"ר יוחנן לא ברוח ד' ואחר הרוח רעש לא ברעש ד' ואחר הרעש אש לא באש ד' ואחר האש קול דממה דקה והנה ד' עובר. חגיגה טז.

Rabbi Akiva went up unhurt and went down unhurt; and of him Scripture says: Draw me, we will run after thee. And Rabbi Akiva too the ministering angels sought to thrust away; (but) the Holy One, blessed be He, said to them: Let this elder be, for he is worthy to avail himself of My glory.-By what Biblical exposition was he able to learn this? Rabbah bar Bar Chanah said that Rabbi Yochanan said: And He came from the myriads holy-He is eminent above ten thousand - He is the Example among His myriad. And Resh Lakish said: The Lrd of hosts is His name-He is the L-rd among His host. - And Rabbi Chiyya bar Abba said that Rabbi Yochanan said: But the L-rd was not in the wind; and after the wind an earthquake; but the L-rd was not in the earthquake; and after the earthquake a fire; but the L-rd was not in the fire; and after the fire a still small voice. And behold the L-rd passed by. **Chagigah 16a**

IV. A Family of Torah

A.

ת"ר שבעה דברים צוה ר"ע את רבי יהושע בנו בני אל תשב בגובהה של עיר ותשנה ואל תדור בעיר שראשיה תלמידי חכמים ואל תכנס לביתך פתאום כ"ש לבית חבירך ואל תמנע מנעלים מרגליך השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות והוי משתדל עם אדם שהשעה משחקת לו. פסחים קי"ב.

Our Rabbis taught: Seven things did Rabbi Akiva charge his son Rabbi Yehoshua: My son, do not sit and study at the highest point of the town; do not dwell in a town whose leaders are scholars; do not enter your own house suddenly, and all the more your neighbour's house; and do not withhold shoes from your feet. Arise early and eat, in summer on account of the sun and in winter on account of the cold; treat your Sabbath like a weekday rather than be dependent on man, and strive to be on good terms with the man upon whom the hour smiles. **Pesachim 112a**

B.

אמר רבי יוסי שאל יהושע בנו של רבי עקיבא מרבי עקיבא מפני מה אמרו ... שבועות ו.

Rabbi Yosei said: Rabbi Yehoshua the son of Rabbi Akiva asked of Rabbi Akiva, "Why did they say . . . **Shevuos 6a**

C.

ברתיה דרבי עקיבא עבדא ליה לבן עזאי הכי והיינו דאמרי אינשי רחילא בתר רחילא אזלא כעובדי אמה כך עובדי ברתא. כתובות סג.

The daughter of Rabbi Akiva acted in a similar way to Ben Azai (she was willing to let him learn for many years while he was away from home). This is indeed an illustration of the proverb: "Ewe follows ewe; a daughter's acts are like those of her mother." **Kesubos 63a**

D.

דר"ע הויא ליה ברתא אמרי ליה כלדאי ההוא יומא דעיילה לבי גננא טריק לה חיויא ומיתא הוה דאיגא אמילתא טובא ההוא יומא שקלתה למכבנתא דצתא בגודא איתרמי איתיב בעיניה דחיויא לצפרא כי קא שקלה לה הוה קא סריך ואתי חיויא בתרה אמר לה אבוה מאי עבדת אמרה ליה בפניא אתא עניא קרא אבבא והווי טרידי כולי עלמא בסעודתא וליכא דשמעיה קאימנא שקלתי לריסתנאי דיהבית לי יהבתיה ניהליה אמר לה מצוה עבדת נפק ר"ע ודרש וצדקה תציל ממות ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה . שבת קנו:

Rabbi Akiva had a daughter. Now, astrologers told him, On the day she enters the bridal chamber a snake will bite her and she will die. He was very worried about this. On that day (of her marriage) she took a brooch and stuck it into the wall and by chance it penetrated into the eye of a serpent. The following morning, when she took it out, the snake came trailing after it. "What did you do?" her father asked her. "A poor man came to our door in the evening," she replied, "and everybody was busy at the banquet, and there was none to attend to him. So I took the portion which was given to me and gave it to him." "You have done a good deed," said he to her. Thereupon Rabbi Akiva went out and lectured: "Charity delivereth from death"; and not merely from an unnatural death, but from death itself. **Shabbos 156b**

V. Turnus Rufus

A.

וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלקיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצולו אנו בהן מדינה של גיהנם א"ל אדרבה זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר כי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב בנים אתם לד' אלקיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר הלוא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידינא וקאמר הלא פרוס לרעב לחמך. בבא בתרא י.

This question was actually put by Turnus Rufus to Rabbi Akiva: "If your G-d loves the poor, why does He not support them?" He replied, "So that we may be saved through them from the punishment of Gehinom." "On the contrary," said the other, "it is this which condemns you to Gehinom. I will illustrate by a parable. Suppose an earthly king was angry with his servant and put him in prison and ordered that he should be given no food or drink, and a man went and gave him food and drink. If the king heard, would he not be angry with him? And you are called "servants", as it is written 'For unto me the children of Israel are servants.'" (Leviticus 25:55) Rabbi Akiva answered him, "I will illustrate by another parable. Suppose an earthly king was angry with his son, and put him in prison and ordered that no food or drink should be given to him, and someone went and gave him food and drink. If the king heard of it would he not send him a present? And we are called "sons", as it is written, 'Sons are ye to the L-rd your G-d.' (Deuteronomy 14:1) He said to him, "You are called both sons and servants. When you carry out the desires of the Omnipresent you are called "sons", and when you do not carry out the desires of the Omnipresent, you are called "servants". At the present time you are not carrying out the desires of the Omnipresent." Rabbi Akiba replied: The Scripture says, "Is it not to deal thy bread to the hungry and bring the poor that are cast out to thy house." (Isaiah 58:7) When dost thou bring "the poor who are cast out to thy house"? Now, and it says (at the same time), "Is it not to deal thy bread to the hungry?" **Bava Basra**

10a

B.

ואף שאלה זו שאל טורנוסרופוס את ר"ע אמר לו ומה יום מיומים אמר לו ומה גבר מגוברין א"ל דמרי צבי שבת נמי דמרי צבי א"ל הכי קאמינא לך מי יימר דהאידינא שבתא אמר לו נהר סבטיון יוכיח בעל אוב יוכיח קברו של אביו יוכיח שאין מעלה עשן בשבת אמר לו ביזיתו בישתו וקיללתו. סנהדרין סה.

And this question was asked by Turnus Rufus of Rabbi Akiva: Wherein does this day (the Sabbath) differ from any other? He replied: Wherein does one man differ from another? "Because my Lord (the Emperor) wishes it." "The Sabbath too," Rabbi Akiva rejoined, "then, is distinguished because the L-rd wishes so." He replied: I ask this: Who tells you that this day is the Sabbath? He answered: Let the river Sabbath prove it; let the Baal Ov prove it; let thy father's grave, whence no smoke ascends on the Sabbath, prove it. He said to him: You have shamed, disgraced, and reviled him (by this proof).

Sanhedrin 65b

C.

מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא איזו מעשים נאים של הקב"ה או של ב"ו. א"ל של ב"ו נאים. א"ל הרי השמים והארץ יכול אדם לעשות כיוצא בהם. א"ל ר"ע לא תאמר לי בדבר שמעלה מן הבריות שאין שולטין עליו אלא אמור דברים שהם מצוין בבני אדם. א"ל למה אתם מולין. א"ל אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני ולכך הקדמתי ואמרת לי ששמעשה בני אדם משל הקב"ה. הביא לו ר"ע שבליים וגלוסקאות א"ל אלו מעשה הקב"ה ואלו מעשה בני אדם א"ל אין אלו נאים יותר משל שבליים. א"ל טורנוסרופוס אם הוא חפץ במילה למה אינו יוצא הולד מהול ממעי אמו. א"ל ר"ע ולמה שיררו יוצא עמו והוא תלוי בבטנו ואמו חותכו. ומה שאתה אומר למה אינו יוצא מהול לפי שלא נתן הקב"ה את המצות לישראל אלא לצרף אותם בהם. ולכך אמר דוד כל אמרת ד' צרופה. תנחומה פ' תזריע ה'

Once, Turnus Rufus, the Evil, asked Rabbi Akiva: Which acts are more beautiful, The Holy One's, blessed be He, or man's? He replied: Man's are more beautiful. He (Turnus Rufus) said to him: Behold the heaven and earth! Can a man make something like that? Rabbi Akiva replied: Don't relate to me something that is beyond mankind over which they have no power. Rather, show me things that are found among people. He (Turnus Rufus) asked him: Why are you circumcised? He replied: I knew [the whole time] that you meant to ask about that. Therefore, I prefaced this and said that the acts of man are more beautiful than G-d's. Rabbi Akiva brought him ears of grain and loaves of bread. He said to him: these are the [product of the] acts of G-d and those are the [product of the] acts of man. Aren't those [loaves] nicer than these [ears of grain]? Turnus Rufus said to him: If He desired circumcision, why doesn't the child come out of the mother's womb already circumcised? Rabbi Akiva replied: And why does the umbilical cord come out with him? He is hanging by his navel and the mother cuts it! And that which you say: Why doesn't he come out already circumcised? [The reason is] because the Holy One blessed be He gave the Jews the commandments in order to purify them. For that reason King David said: "All the statements of G-d purify." (Psalms 12) **Midrash Tanchumah Parshas Tazriah 5**

D.

ואף ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס הרשע רק שחק ובכה רק שהיתה באה מטיפה סרוחה שחק דעתידה דמגיירא ונסיב לה בכה דהאי שופרא בלי עפרא. סנהדרין כ.

Likewise, when Rabbi Akiva saw the wife of the wicked Turnus Rufus, he spat, then laughed, and then wept. Spat because of her originating only from a putrefying drop. Laughed because he foresaw that she would become a proselyte and that he would take her to wife; wept that such beauty should ultimately decay in the dust. **Avodah Zarah 20a**

VI. The Imprisonment and Death of Rabbi Akiva

A.

תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה אמר ליה עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום אמר להם מפני מה אתם בורחים אמרו לו מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות לא פקח אתה אלא טפש אתה ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה כי הוא חייך ואורך ימך כך אם אנו הולכים ומבטלים ממנה עאכ"ו אמרו לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לר"ע וחבשוהו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה ממתים ידך י"י ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב. ברכות סא:

Our Rabbis taught: Once the wicked Government issued a decree forbidding the Jews to study and practice the Torah. Pappus ben Yehudah came and found Rabbi Akiva publicly bringing gatherings together and occupying himself with the Torah. He said to Him: Akiva, are you not afraid of the Government? He replied: I will explain to you with a parable. A fox was once walking alongside of a river, and he saw fish going in swarms from one place to another. He said to them: From what are you fleeing? They replied: From the nets cast for us by men. He said to them: Would you like to come up on to the dry land so that you and I can live together in the way that my ancestors lived with your ancestors? They replied: Art thou the one that they call the cleverest of animals? Thou art not clever but foolish. If we are afraid in the element in which we live, how much more in the element in which we would die! So it is with us. If such is our condition when we sit and study the Torah, of which it is written, "For that is thy life and the length of thy days" (Deuteronomy 30:20), if we go and neglect it how much worse off we shall be! It is related that soon afterwards Rabbi Akiva was arrested and thrown into prison, and Pappus ben Yehudah was also arrested and imprisoned next to him. He said to him: Pappus, who brought you here? He replied: Happy are you, Rabbi Akiva, that you have been seized for busying yourself with the Torah! Alas for Pappus who has been seized for busying himself with idle things! When Rabbi Akiva was taken out for execution, it was the hour for the recital of the 'Shema', and while they combed his flesh with iron combs, he was accepting upon himself the kingship of heaven. His disciples said to him: Our teacher, even to this point? He said to them: All my days I have been troubled by this verse, "With all thy soul" (Deuteronomy 6:5), which I interpret, "even if He takes thy soul." I said: When shall I have the opportunity of fulfilling this? Now that I have the opportunity shall I not fulfill it? He prolonged the word "echad" until he expired while saying it. A Bas Kol went forth and proclaimed: Happy art thou, Akiva, that thy soul has departed with the word "echad"! The ministering angels said before the Holy One, blessed be He: Such Torah and such a reward? He should have been "from them that die by Thy hand, O L-rd" (Psalms 17:14). He replied to them: "Their portion is in life." (Ibid.) A bas kol went forth and proclaimed, "Happy art thou, Rabbi Akiva, that thou art destined for the life of the world to come." **Berachos 61b**

B.

בחמשה בו (בתשרי) ... ונחבש רבי עקיבא בבית האסורין ומת. מגילת תענית פ' ימי צומות

On the fifth of Tishrei ... Rabbi Akiva was imprisoned and [eventually died]. **Megilas Taanis: Chapter "The Days of Fasting"**

C.

מעשה בר"ע שהיה חבוש בבית האסורין והיה ר' יהושע הגרסי משרתו בכל יום ויום היו מכניסין לו מים במדה יום אחד מצאו שומר בית האסורין אמר לו היום מימך מרובין שמא לחתור בית האסורין אתה צריך שפך חציין ונתן לו חציין כשבא אצל ר"ע אמר לו יהושע אין אתה יודע שזקן אנכי וחי תלויין בחייך סח לו כל אותו המאורע אמר לו תן לי מים שאטול ידי אמר לו לשתות אין מגיעין ליטול ידיך מגיעין אמר לו מה אעשה שחייבים עליהן מיתת מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חבירי אמרו לא טעם כלום עד שהביא לו מים ונטל ידיו כששמעו חכמים בדבר אמרו מה בזקנותו כך בילדותו על אחת כמה וכמה ומה בבית האסורין כך שלא בבית האסורין על אחת כמה וכמה. עירובין כא:

Our Rabbis taught: Rabbi Akiva was once confined in a prisonhouse and Rabbi Yehoshua HaGarsi was attending to him. Everyday, a certain quantity of water was brought in to him. On one occasion he was met by the prison keeper who said to him, "Your water today is rather much; do you perhaps require it for undermining the prison?" He poured out a half of it and handed to him the other half. When he came to Rabbi Akiva the latter said to him, "Yehoshua, do you not know that I am an old man and my life depends on yours?" When the latter told him all that had happened Rabbi Akiva said to him, "Give me some water to wash my hands." "It will not suffice for drinking," the other complained "will it suffice for washing your hands?" "What can I do," the former replied, "when for neglecting the words of the Rabbis one deserves death? It is better that I myself should die than that I should transgress against the opinion of my colleagues." It was related that he tasted nothing until the other had brought him water wherewith to wash his hands. When the Sages heard of this incident they remarked, "If he was so scrupulous in his old age how much more must he have been so in his youth; and if he so behaved in a prisonhouse how much more must he have behaved in such a manner when not in a prison house." **Eruvin 21b**

D.

אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מימינו בכסף שתינו עצינו במחיר יבאו בשעת הסכנה נתבקשה הלכה זו הרי שיצאה מראשון בגט ומשני במיאון מהו שתחזור לראשון שכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ושאלו את ר' עקיבא בבית האסורין ואסר את רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר רבי ישמעאל בר' יוסי לזו לא הוצרכנו לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כל שכן ברם כך שאלו הרי היתה אשת אחי אמו שהיא שנייה לו ונשאה אחיו מאביו ומת מהו שתמאן השתא ותעקרנהו לנישואין קמאי ותתיבם צרתה יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה או לא שכרו שני בני אדם בארבע מאות זוז ובאו ושאלו את רבי עקיבא בבית האסורין ואסר את רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר. יבמות קח:

Rav Yehudah replied in the name of Rav: To this may be applied the Scriptural text. "We have drunk our water for money; our wood cometh to us for price." (Eichah 5:4) In the time of proscription the following halacha was inquired for: If a minor left her first husband with a letter of divorce and her second husband through mi-un, may she return to her first husband? They hired a man for four hundred zuz and through him they addressed the enquiry to Rabbi Akiva in prison and he stated that she was forbidden. Rabbi Yehudah Ben Basayra also was asked at Nesibis and he too forbade her. Said Rabbi Yishmael son of Rabbi Yosei: There was no need for us to ascertain such a halacha. For if in a prohibition involving the penalty of 'koreth' he has been permitted, how much more so in one involving only the penalty of a negative commandment. But the enquiry was in this manner: If a minor was the wife of his mother's brother, and consequently forbidden to him as a relative of the second degree, and his paternal brother subsequently married her and died may she now exercise her right of 'mi un', and thus annul her first marriage and so be permitted to contract the levirate marriage? Is 'mi un' valid after a husband's death where a religious performance is involved, or not? Two men were hired for four hundred zuz and when they came and asked Rabbi Akiva in prison he ruled that such levirate marriage was forbidden; and when Rabbi Yehudah ben Basayra was asked at Nesibis he also decided that it was forbidden. **Yevamos 108b**

E.

חמשה דברים צוה ר"ע את רבי שמעון בן יוחי כשהיה חבוש בבית האסורין אמר לו רבי למדני תורה אמר איני מלמדך אמר לו אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות אמר לו בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק אמר לו ומי בסכנה והלא עגל בסכנה אמר לו אם בקשת ליחנק היתלה באילן גדול וכשאתה מלמד את בנך למדהו בספר מוגה מאי היא אמר רבא ואיתימא רב משרשיא בחדתא שבשתא כיון דעל על לא תבשל בקדירה שבישל בה חבירך מאי ניהו גרושה בחיי בעלה דאמר מר גרוש שנשא גרושה ארבע דעות במטה ואי בעית אימא אפילו באלמנה לפי שאין כל אצבעות שוות מצוה וגוף גדול אוכל פירות ולא שכר מצוה וגוף טהור נושא אשה ולו בנים. פסחים קיב.

Five things did Rabbi Akiva charge Rabbi Shimeon ben Yohai when he was immured in prison. He (the latter) said to him, "Master, teach me Torah." "I will not teach you," he replied. "If thou wilt not teach me," said he, "I will tell my father Yohai and he will deliver thee to the state." "My son," answered he, "more than the calf wishes to suck does the cow desire to suckle." Said he to him, "Yet who is in danger; surely the calf is in danger." Said he to him: If you wish to be strangled, be hanged on a large tree, and when you teach your son, teach him from a corrected scroll. What is that? Said Rava,- others state, Rabbi Mesharsheya: A new one, for once an error has entered, it remains. "Do not cook in a pot in which your neighbor has cooked." (What does that mean?) Do not marry a divorced woman during her husband's lifetime. For a Master said: When a divorced man marries a divorced woman, there are four minds in the bed. Alternatively, it refers even to a widow, for not all fingers are alike. Enjoying the produce without interest is a good deed and profitable investment. A religious deed which leaves the body pure is marrying a woman when one already has children. **Pesachim 112a**

F.

אמר לפניו רבש"ע הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך וישב בסוף שמונה שורות ולא היה יודע מה הם אומרים תשש כחו כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתיישרה דעתו חזר ובא לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני אמר לפניו רבונו של עולם הראיתני תורתו הראני שכרו אמר לו חזור לאחורך חזר לאחוריו ראה ששוקלין בשרו במקולין אמר לפניו רבש"ע זו תורה וזו שכרה א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני. מנחות כט:

"L-rd of the Universe," said Moses, "permit me to see him." He replied, "Turn thee round." Moses went and sat down behind eight rows and listened to the discourses upon the law. Not being able to follow their arguments he was ill at ease, but when they came to a certain subject and the disciples said to the master "Whence do you know it?" and the latter replied, "It is a law given unto Moses at Sinai" he was comforted. Thereupon he returned to the Holy One, blessed be He, and said, "L-rd of the Universe, Thou hast such a man and Thou givest the Torah by me!" He replied, "Be silent, for such is My decree." Then said Moses, "L-rd of the Universe, Thou hast shown me his Torah, show me his reward." "Turn thee round," said He; and Moses turned round and saw them weighing out his flesh at the market stalls. "L-rd of the Universe," cried Moses, "such Torah, and such a reward!" He replied, "Be silent, for such is My decree." **Menachos 29b**

G.

והאמר ר"ל מאי דכתיב זה ספר תולדות אדם וגו' וכי ספר היה לו לאדם הראשון מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע שמח בתורתו ונתעצב במיתתו. עבודה זרה ה.

But did not Resh Lakish himself say, What is the meaning of the verse, "This is the book of the generations of Adam" (Genesis 5:1)? Did Adam have a book? What it implies is that the Holy One blessed be He showed to Adam every coming generation with its expositors, every generation with its sages, every generation with its leaders, when he reached the generation of Rabbi Akiva he rejoiced at his teaching but was grieved about his death. **Avodah Zarah 5a**

H.

רבי עקיבא היה עומד ונדון לפני טורנסרופוס והיה שם יהושע הגרסי עומד בתפלה עמו ירד ענן והקיפן אמר דומה אני שלא ירד ענן והקיף אלא כדי שלא תשמע תפלתו של רבי. איכה ג:ס

Rabbi Akiva was standing and being judged in the presence of Turnus Rufus. Rabbi Yehoshua HaGarsi was standing in prayer with him. A cloud came down and enveloped them. He (Rabbi Yehoshua HaGarsi) said: It seems to me that the sole purpose that the cloud came down and enveloped us was so that the Rabbi's prayers should not be overheard. **Midrash Eichah 3:60**

I.

רבי עקיבא הוה קיים מיתרון קומי טונוסטרופוס הרשע רחתת ענתה דקרית שמע. שרי קרי קרית שמע וגחך אמר ליה סבא אי חרש את אי מבעט ביסורין את. אמר ליה תיפח רוחיה דההוא גברא לא חרש אנא ולא מבעט ביסורין אנא. אלא כל יומי קריתי פסוק זה והייתי מצטער ואומר אימתי יבואו שלשתן לידי. ואהבת את ד' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. רחמתיה בכל לבי ורחמתיה בכל ממוני ובכל נפשי לא הוה בדיק לי וכדון דמטת בכל נפשי והגיעה זמן קרית שמע ולא אפלגא דעתי. לפום כן אנא קרי ונחך לא הספיק לומר עד שפרחה נשמתו. תלמוד ירושלמי ברכות ט:ה

Rabbi Akiva stood before Turnus Rufus the Evil as he was being tortured. The time of the recitation of 'Shma' had arrived and Rabbi Akiva began to recite the 'Shma' and started laughing. Turnus Rufus said to him: Old man! Are you a sorcerer or someone who delights in resisting torture? "May the spirit of that man (Turnus Rufus) be blown away!" [Rabbi Akiva replied.] "I am neither a sorcerer or one who delights in resisting torture. However, every day I would recite this verse and be pained and ask [myself the question] when could I accomplish all three! 'And you should love the L-rd your G-d with all heart, with all your soul and with all your might (or material wealth).' (Deuteronomy 6:5) I loved Him with all my heart and material wealth. 'With all my soul' was something I wasn't sure of. And now when the time of 'all my soul' has come and the time of reciting the 'Shma' has come, [I see that] I haven't lost any of my faith and love of G-d. Because of this I am reciting the 'Shma' and I am laughing." He didn't manage to finish before his soul flew out of his body. **Talmud Yerushalmi Berachos 9:5**

J.

כשנהרג ר"ע בקיסרי באתה שמועה אצל רבי יהודה בן בבא ואצל רבי חנניה בן תרדיון עמדו וחגרו שקים את מתניהם וקרעו את בגדיהם ואמרו אחינו שמעונו לא נהרג ר"ע (לא נהרג שנחשד) על הגזל ולא על שלא עמל בתורה בכל כחו לא נהרג ר"ע אלא למופת שנאמר והיה יחזקאל לכם למופת ככל אשר וגו' וידעתם כי אני ד' מכאן ועד ימים מועטים לא ימצא מקום בא"י שלא יהיו שם מושלכין בו שנאמר דבר כה נאם ד' ונפלה נבלת האדם כדומן וגו' אמרו לא עברו ימים עד שבא בולמוס ועירבב את העולם. מכאן ועד י"ב חדש פסקו בולאות שביהודה. מסכת שמחות ח.

When Rabbi Akiva was killed in Caesaria the news reached Rabbi Yehudah ben Bava and Rabbi Chanania ben Tradion. They stood up and bound their loins with sack cloth and tore their clothing and said: Our brothers, listen! Rabbi Akiva was not killed because of thievery or because he didn't toil in Torah with all his might. He was only killed to be a sign [to us of the approaching doom], as it is stated: Thus Ezekial is unto you a sign, according to all that he hath done shall ye do: and when this cometh, ye shall know that I am the L-rd G-d. (Ezekial 24:24) In a short period of time there won't be an area in Israel where corpses won't be thrown, as it is stated: Thus saith the L-rd, Even the carcasses of men shall fall as dung upon the open field. . . (Jeremiah 9:21) They said that [the prophecy was fulfilled and] in a short period of time an extreme hunger came and agitated the world. Within twelve months there weren't any men of wealth left in Judea.

Meseches Semachos Chap. 8

K.

ד"א מעשה היה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים ור' יהושע הגרסי היה תלמידו ומשמשו. ערב יום הכפורים נפטר ממנו והלך לביתו בא אליהו ז"ל ועמד על פתח ביתו אמר ליה שלום עליך רבי אמר ליה שלום עליך רבי ומרי אמר ליה כלום אתה צריך אמר לו ומי אתה אמר ליה כהן אני ובאתי להגיד לך שרבי עקיבא מת בבית האסורים מיד הלכו שניהם בבית האסורין ומצאו פתח שער בית האסורין פתוח ושר בית הסוהר היה ישן וכל האסורים היו ישנים והשכיבו את ר' עקיבא על המטה ויצאו מיד נטפל אליהו ז"ל ונטלו על כתפיו וכשראה רבי יהושע כך א"ל לאליהו ז"ל רבי והלא אמש אמרת לי שכהן היית וכהן אסור לטמא במת, אמר לו דייך ר' יהושע בני חס ושלום שאין טומאה בתלמידי חכמים ואף בתלמידיהם והיו מוליכים אותו כל הלילה עד שהגיעו לאנטיפרס של קוצרין, כיון שהגיעו לשם עלו שלש מעלות וירדו שלש מעלות ונפתח המערה לפניהם וראו שם כסא וספסל ושלחן ומנורה, והשכיבו את ר' עקיבא על המטה ויצאו, וכיון שיצאו נסתמה המערה ודלקה הנר על מנורה, וכשראה אליהו כך פתח ואמר אשריכם צדיקים ואשריכם עמלי תורה ואשריכם יראי אלקים שגנוז וטמון לכם ומשומר לכם מקום בגן עדן לעתיד לבא, אשריך רבי עקיבא שנמצא לך מלון ערב בשעת מיתתך לכך נאמר אף ערכה שלחנה. ילקוט שמעוני משלי ט:תתקמד

There was an incident with Rabbi Akiva. He was incarcerated in prison and Rabbi Yehoshua HaGarsi, his disciple, attended to him. On the eve of Yom Kippur he (Rabb Yehoshua) took leave of him and went to his home. Eliyohu, of blessed memory, came and stood by the doorway of his home. He said to him (Rabbi Yehoshua): Peace unto you, my teacher. He replied: Peace unto you, my teacher and Master. He said to him: Is there anything that you need? He replied: Who are you? He said to him: I am a priest (כהן) and I have come to tell you that Rabbi Akiva has died in prison. They both went to the prison and found the gate to the prison open and the warden of the prison asleep together with all of the prisoners. They placed Rabbi Akiva on the bed and they left the prison. Immediately, Eliyohu, of blessed memory, became involved and took him upon his shoulders. When Rabbi Yehoshua saw him doing this, he asked Eliyohu, of blessed memory: Behold, yesterday, you told me that you are a priest and a priest is forbidden to make himself impure by coming in contact with a dead body. He replied: It is sufficient for you, Rabbi Yehoshua, my son. G-d forbid, there is no impurity to scholars nor to their disciples.

They carried him the whole night until they reached Antipras of Kotzrim. When they reached there they went up three steps and descended three steps. A cave opened in front of them and they saw a chair, couch, table, and candelabra. They laid Rabbi Akiva on the bed and they left. As soon as they left, the cave closed and a lamp was kindled on the candelabra. When Eliyohu saw this, he began to expound and said: Fortunate are you tzaddikim, and fortunate are you those that toil in Torah, and fortunate are you those that fear your G-d, for a place is prepared and hidden in Gan Eden for you in the future life. And fortunate are you Rabbi Akiva, that you have such a pleasant resting place at the time of your death. This is the meaning of the verse: She hath also furnished her table. (Proverbs 9:2) **Yalkut Shimoni Mishlei Chapter 9:942**

L.

משמת רבי עקיבא בטלו זרועי תורה נסתתמו מעיינות החכמה. סוטה מט:

When Rabbi Akiva died, the arms (power) of Torah ceased and the fountains of wisdom were stopped up. **Sotah 49b**